

Sygn. akt III AUa 1054/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2017 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Ireneusz Lejczak (spr.)

Sędziowie: SSA Barbara Ciuraszkiewicz

SSA Barbara Staśkiewicz

Protokolant: Marcin Guzik

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z odwołania C. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale (...) Sp. z o.o. w B.

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu

na skutek apelacji C. S. (1) i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 lutego 2017 r. sygn. akt VII U 241/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że stwierdza, iż C. S. (1), jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w B., podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od 1 lipca 2015 roku, a dalej idące apelacje oddala;

II. koszty postępowania apelacyjnego wzajemnie znosi.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2017 r. (sygn. akt VII U 241/16) Sąd Okręgowy w Świdnicy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na skutek odwołania C. S. (1) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 15 grudnia 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż stwierdził, że wnioskodawczyni jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 1 lipca 2015r. z podstawą wymiaru składek 3.600 zł (pkt I) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek – spółka (...) Sp. z o.o. zajmuje się naborem osób do pracy w Niemczech do opieki nad osobami starszymi oraz sprzedają kamienia. M. Ć. (1) był menedżerem w Spółce do grudnia 2015 r. Zajmował się poszukiwaniem pracowników do pracy nad osobami starszymi w Niemczech.

Wnioskodawczyni C. S. (1) od 18.03.2007 r. do 24.09.2007 r. pracowała w Wielkiej Brytanii. W 2010 r. ukończyła Politechnikę (...) uzyskując tytuł magistra inżyniera. Po ukończeniu studiów pracowała w (...) Sp. z o.o. w W. od 13.06.2011 r. do 12.09.2011 r. w charakterze stażysty BHP. Następnie od 3.10.2011 r. do 28.10.2013 r. wnioskodawczyni pracowała w firmie (...) Sp. z o.o. w Ś. w charakterze przedstawiciela spółki. W 2012 r. ukończyła studia podyplomowe w zakresie (...) z wynikiem celującym. Od 1.04.2012 r. do 28.10.2013 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w (...) Sp. z o.o. w L. na stanowisku inspektora ds. BHP. Była współnikiem w firmie (...). Jest udziałowcem w Centrum (...) Sp. z o.o. w P., gdzie jej udziały wynoszą 98%, zaś 2% udziałów w tej Spółce posiada świadek M. Ć. (2), który pełni funkcję prezesa. Wnioskodawczyni zna biegle język angielski i niemiecki.

W związku z tym, że M. Ć. (2) i M. Ć. (1) mieli zamiar zrezygnować z pracy w Spółce (...) sp. z o.o. poszukiwano pracownika, który by ich zastąpił. Z uwagi na to, że wnioskodawczyni w tym czasie była osobą bezrobotną i poszukiwała pracy, M. Ć. (2) w czerwcu 2015 r. zaproponował jej pracę w (...) Sp. z o.o.

W dniu 1.07.2015 r. pomiędzy wnioskodawczynią C. S. (1) a (...) sp. z o.o. we W. została zawarta umowa o pracę na czas nieokreślony na stanowisku dyrektora sprzedaży w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem 7.200 zł brutto. Zgodnie z umową do obowiązków wnioskodawczyni należało świadczenie usług polegających na zapewnieniu pomocy przy prowadzeniu usług o charakterze informacyjno- rekrutacyjnym, mających na celu pozyskanie personelu dla pracodawcy (Usługi (...)) oraz usługodawców. Do obowiązków wnioskodawczyni należało również odbieranie i wykonywanie telefonów oraz wyjazdy do usługobiorców oraz personelu, w celu złożenia oferty firmy (...) bądź podpisania umowy. Według umowy wnioskodawczyni miała wykonywać pracę na terenie Polski i Niemiec. Pracę miała rozpocząć w dniu 1.07.2015 r. Miejscem pracy wnioskodawczyni była siedziba spółki (...) Sp. z o.o. we W. przy ul. (...).

Wnioskodawczyni podjęła pracę w dniu 1.07.2015 r. Przez okres od 1.07.2015 r. do 6.07.2015 r. była wdrażana do pracy na stanowisku dyrektora sprzedaży przez M. Ć. (2). Przez pierwsze dwa dni była zapoznawana z instruktażem stanowiskowym, przeszła szkolenie BHP. Przez kolejne dni była wdrażana do obsługi programu fakturowania oraz przyglądała się rozmowom M. Ć. (2) z kontrahentami z Litwy, które dotyczyły sprzedaży łupka.

W dniu 7.07.2015 r. powódka trafiła do szpitala w związku z problemami zdrowotnymi związanymi z przebiegiem ciąży. Urodziła syna M. P.. Obecnie jest na urlopie macierzyńskim i planuje skorzystanie z urlopu wychowawczego.

W związku z kłopotami zdrowotnymi wnioskodawczyni i jej nieobecnością w pracy do grudnia 2015r. zastępował ją M. Ć. (1). Za miesiąc sierpień 2015 r. M. Ć. (1) otrzymał wynagrodzenie w kwocie 3600 zł.

Roczne obroty Spółki wynoszą 300-400 tys. zł.

Płatnik składek (...) SP. z o.o. dokonał zgłoszenia wnioskodawczyni do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego jako pracownika od dnia 1.07. 2015 r. poprzez złożenie dokumentu ZUS ZUA .

Płatnik składek w dokumentach rozliczeniowych wykazał podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne :

- za miesiąc 07/2015 wykazano podstawę wymiaru składek w wysokości 0 zł
- za miesiąc 08/2015 wykazano podstawę wymiaru składek w wysokości 1.200zł
- za miesiąc 09/2015 wykazano podstawę wymiaru składek w wysokości 0 zł
- za miesiąc 10/2015 wykazano podstawę wymiaru składek w wysokości 0 zł.

Zaskarżoną decyzją z dnia 15.12.2015 r. organ rentowy stwierdził, że wnioskodawczyni nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowemu oraz ubezpieczeniu wypadkowemu a także chorobowemu w okresie od dnia 1 lipca 2015 r.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie. W uzasadnieniu Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności powołał się na art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jak również na zasadę kształtowania wynagrodzenia za pracę w oparciu o art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy umowa o pracę zawarta w dniu 1.07.2015 r. pomiędzy wnioskodawczynią C. S. (1) a spółką (...) sp. z o.o. we W. zawarta została w celu rzeczywistego świadczenia pracy, czy też była jedynie czynnością prawną dokonaną dla pozorów bądź w celu obejścia przepisów prawa, w celu uzyskania określonych uprawnień z ubezpieczenia społecznego.

W oparciu o powyższe Sąd Okręgowy wskazał, że zawarcie umowy o pracę dla pozorów (art. 83 k.c. w zw. z art. 300 k.p.) lub w celu obejścia prawa (art. 58 k.c. w zw. z art. 300 k.p.) nie może rodzić skutków prawnych i stanowić podstawy do uznania, że osoba, która zawarła taką umowę podlega ubezpieczeniu społecznemu pracowników. Nie można jednak przyjąć pozorności oświadczeń o zawarciu umowy o pracę, ani działania w celu obejścia ustawy, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował (por. wyrok SN z dnia 25.01.2005r. II UK 141/2004 oraz wyrok z dnia 5.10.2005r. I UK 32/2005).

Opierając się na ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawczyni wykonywała obowiązki pracownicze osobiście, na ryzyko i pod kierownictwem pracodawcy, a ten wypłacał jej wynagrodzenie. Istnienie więc stosunku pracy wynikało nie tyle z zawarcia umowy o pracę, co z jej rzeczywistego wykonywania w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p. Taka też w ocenie tego Sądu była wola stron stosunku pracy. W uzasadnieniu do tego stanowiska Sąd Okręgowy wskazał, że samo zawarcie umowy o pracę w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego, nie jest naganne ani też sprzeczne z prawem. Skorzystanie z ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym jest legalnym celem zawierania umów o pracę. W szczególności trudno uznać, że dążenie kobiety ciężarnej lub w najbliższym czasie planującej mieć dziecko do uzyskania takiej ochrony, jest sprzeczne z prawem (uzasadnienie Wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29.01.2013 r. sygn. akt III AUa 493/12).

W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawczyni rzeczywiście świadczyła pracę na rzecz płatnika składek. C. S. (1) podjęła pracę u płatnika składek w dniu 1.07.2015 r. na stanowisku dyrektora sprzedaży i świadczyła ją do dnia 7.07.2015 r., kiedy trafiła do szpitala w związku z zagrożoną ciążą. Na podstawie zeznań świadka M. Ć. (2) Sąd Okręgowy ustalił, iż wnioskodawczyni była wdrażana do pracy przez pierwsze dwa dni, zapoznawała się z instruktażem stanowiskowym, przeszła szkolenie BHP. Przez kolejne dni była wdrażana do obsługi programu fakturowania oraz przyglądała się rozmowom z kontrahentami z Litwy, które dotyczyły sprzedaży łupka. Zatem, jak wskazał Sąd I instancji, wnioskodawczyni wykonywała pracę tylko przez 6 dni i w tym czasie była przyuczana do wykonywania obowiązków, nie mogła zatem przedstawić dowodów na samodzielne wykonywanie pracy. Ponadto przyuczanie do wykonywania obowiązków należy zdaniem Sądu traktować jako wykonywanie pracy w rozumieniu art.22 k.p..

W ocenie Sądu Okręgowego nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut, iż nieprawdziwe jest twierdzenie, aby nowy pracownik - dyrektor ds. sprzedaży, był potrzebny w związku ze zmianą zarządu spółki do przejęcia kontrahentów spółki. Zmiany w kadrze spółki spowodowały, że zaistniała potrzeba zatrudnienia pracownika, który wykonywałby obowiązki M. Ć. (2) i M. Ć. (1), tj. związane z naborem pracowników do pracy do opieki nad osobami w Niemczech i przy sprzedaży kamienia.

Zdaniem Sądu I instancji nieprawidłowy był zarzut, aby nowy pracownik nie odpowiadał płatnikowi z uwagi na CV. Wykształcenie wnioskodawczyni oraz jej doświadczenie zawodowe w cenie Sądu Okręgowego uzasadniało, że była ona odpowiednią osobą na stanowisko dyrektora ds. sprzedaży.

W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawczyni pracę świadczyła, dlatego jej zatrudnienie nie miało na celu tylko i wyłącznie objęcie jej ubezpieczeniem społecznym. Zdaniem Sądu organ rentowy nie wykazał, że oświadczenie woli wynikające z umowy o pracę było fikcyjne, a więc, że strony nie miały zamiaru wywołania żadnych skutków prawnych.

W ocenie Sądu Okręgowego istnieją jednak podstawy do zweryfikowania deklarowanej przez płatnika wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wnioskodawczyni. Zdaniem tego Sądu, mimo że możliwości finansowe pracodawcy niewątpliwie pozwalały na zatrudnienie wnioskodawczyni za wynagrodzeniem miesięcznym 7.200 złotych brutto, to jednak przyznane wnioskodawczyni wynagrodzenie jest znacznie zawyżone. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd ten wskazał, że po zaprzestaniu świadczenia pracy przez wnioskodawczynię w dniu 7.07.2015 r. jej obowiązki na stanowisku dyrektora sprzedaży przejął M. Ć. (1), którego wynagrodzenie wynosiło 3.600 zł. W ocenie Sądu trudno przyjąć, że za wykonywanie tych samych obowiązków wnioskodawczyni miałaby uzyskiwać wynagrodzenie dwa razy wyższe od zastępującego ją M. Ć. (1), zwłaszcza, że nie miała doświadczenia w pracy na stanowisku dyrektora sprzedaży i dopiero do wykonywania tych obowiązków była przyuczana.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Orzeczenie o kosztach zastępstwa procesowego Sąd ten oparł o przepis art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając Sądowi Okręgowemu:

- naruszenie art. 22 k.p. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że ubezpieczona podjęła i wykonywała obowiązki służbowe jako pracownik (...) Sp. z o.o. w B.,
- naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 8 ust. 1 oraz 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o s.u.s. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w stwierdzeniu podlegania przez ubezpieczoną obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia pracowniczego w sytuacji, gdy zgłoszenie do ubezpieczeń nie stanowi do podlegania tym ubezpieczeniom
- naruszenie art. 233 kpc i przyjęcie, że wnioskodawczyni świadczyła pracę oraz art. 321 § 1 kpc poprzez ustalenie przez Sąd podstawy wymiaru składek podczas gdy zaskarżona decyzja dotyczyła tylko podlegania ubezpieczeniom.

Wskazując na powyższe, apelujący organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie od odwołującej się na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego z obie instancje.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczyni domagał się oddalenia jej w całości oraz zasądzenia od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódła również wnioskodawczyni, zaskarżając wyrok w części, tj. co do pkt. I ponad zasądzoną podstawę wymiaru składek w kwocie 3.600 zł, zarzucając Sądowi Okręgowemu sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie w sposób dowolny oceny dowodów i zweryfikowanie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wnioskodawczyni przez przyzmat wynagrodzenia i zakresu obowiązków zastępującego ją M. Ć. (1), podczas gdy kompetencje oraz zakres ich obowiązków obu tych osób znacznie różniły się.

W oparciu o te zarzuty wnioskodawczyni domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez podwyższenie podstawy wymiaru składek do kwoty 7.200 zł oraz zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje stron postępowania okazały się uzasadnione w części.

Apelacje organu rentowego i wnioskodawczynie w swojej istocie zmierzały do wzruszenia orzeczenia Sądu i instancji dotyczącego podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne C. S. (1), i w tym zakresie odniosły zamierzony skutek. Przystępując do oceny zasadności obu apelacji konieczne staje się poszerzenie dyskursu prawnego w sprawie o okoliczności związane ze specyfiką rozstrzygania spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych. W tym celu należy odwołać się do utrwalonych poglądów judykatury, a mianowicie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych kognicję sądu ubezpieczeń społecznych określa art. 476 § 2 w związku z art. 477⁹ k.p.c. Stąd zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tej decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNP 2002 Nr 5, poz. 121 oraz postanowienia z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000 Nr 15, poz. 601 i z dnia 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692). W judykaturze wyrażono też zapatrywanie, że odwołanie od decyzji organu rentowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych pełni rolę pozwu i wszczyna postępowanie sądowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UK 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 529 oraz z dnia 26 września 2005 r., II UZ 52/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 254). Z przedstawionymi powyżej przepisami koreluje art. 321 k.p.c. W myśl tego przepisu sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych dochodzi do konwersji trybu związanego z ich rozpoznaniem. Chodzi o fakt, że przepisy Kodeksu postępowania cywilnego mają w nich zastosowanie od momentu uruchomienia postępowania sądowego. Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601 oraz z dnia 25 maja 1999 r. II UKN 622/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 591).

Przekładając powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy trzeba podkreślić, że odwołujący może żądać interwencji w takim zakresie, w jakim organ rentowy rozstrzygnął sprawę w zaskarżonej decyzji. Nie może zaś domagać się jej zmiany w płaszczyźnie, w której organ rentowy nie orzekał w sprawie. Oceny tej nie niweluje charakter decyzji (negatywna w stosunku do skarżących). Innymi słowy mówiąc, odmowa objęcia ubezpieczeniem społecznym wyznacza zakres postępowania. Podejmowane czynności procesowe powinny zmierzać do wyjaśnienia tej kwestii. Inne zagadnienia, które nie zostały rozpoznane przez organ rentowy, nawet gdy pozostają w związku ze stosunkiem ubezpieczenia, nie mogą zostać objęte przedmiotem sporu. Natomiast o ile odwołujący zgłosi nowe roszczenie dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu w trybie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518).

W rozpoznawanej sprawie przedmiotem zaskarżonej decyzji organu rentowego była wyłącznie kwestia istnienia spornego podlegania ubezpieczonej pracowniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego od dnia 1 lipca 2015 r. Organ rentowy stwierdził, że C. S. (1), jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w B., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowym i chorobowym od dnia 1 lipca 2015 r. Z kolei odwołanie od tej decyzji zawierało żądanie jej zmiany i orzeczenia co do istoty sprawy, czyli treść rozstrzygniętej w sentencji decyzji organu rentowego.

Mimo, iż odwołanie od zaskarżonej decyzji odmawiającej objęcia ubezpieczonej pracowniczym tytułem ubezpieczenia społecznego, wytyczyło przedmiot i granice sporu Sąd Okręgowy – rozpoznając odwołanie - orzekł merytorycznie o wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, nie zważając, iż przedmiotu zaskarżonej decyzji nie stanowiła kwestia wysokości składek na ubezpieczenie społeczne.

Trzeba także zaznaczyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono zapatrywanie (por. wyrok z dnia 14 maja 2013 r., I UK 611/12, LEX nr 1372003), że w sprawie z odwołania od decyzji o niepodleganiu pracowniczemu tytułowi ubezpieczeń społecznych sądy ubezpieczeń społecznych mogą ustalić nie tylko podleganie spornemu tytułowi ubezpieczeń społecznych, ale także zweryfikować zawyżoną podstawę wymiaru samookreślanych i opłacanych przez płatnika składek na pracownicze ubezpieczenia społeczne, ale wyłącznie wtedy, gdy podstawa wymiaru składek została objęta treścią zaskarżonej decyzji i przedmiotem sporu (odwołania). Analiza rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego wskazuje, że Sąd ten nie był umocowany do rozstrzygnięcia w przedmiocie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, czyli co do przedmiotu sporu nieobjętego treścią zaskarżonej decyzji, ani odwołaniem ubezpieczonej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r. I UK 452/14, niepublikowany).

Miarą powyższych rozważań jest konieczność zmiany zaskarżonego wyroku w trybie art. 386 § 1 k.p.c. Należy przy tym pamiętać, że Sąd odwoławczy rozpoznaje ponownie sprawę (system apelacji pełnej), a nie tylko zarzuty apelacyjne. Podstawowym celem postępowania apelacyjnego jest naprawienie wszystkich błędów natury prawnej, jak i faktycznej, popełnionych zarówno przez sąd pierwszej instancji, jak i przez strony procesowe (por. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55).

W pozostałym zakresie apelacja organu rentowego podlegała oddaleniu, jako że Sąd Apelacyjny podzielił rozstrzygnięcie Sądu I instancji w przedmiocie podlegania przez ubezpieczoną C. S. (2) w spornym okresie ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy pracowniczej u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w B..

W zakresie wyznaczonym przez przedmiot zaskarżonej decyzji, a zatem podleganiu ubezpieczeniom społecznym, Sąd I instancji przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe, z którego wyprowadził trafne wnioski, nie przekraczając w szczególności granic swobodnej oceny dowodów, zakreślonych przez art. 233 § 1 k.p.c., a w konsekwencji Sąd ten wydał wyrok zgodny z obowiązującymi przepisami prawa. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione w tym zakresie, jak również argumentację prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i bez potrzeby szczegółowego cytowania przyjmuje ją za własną.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie był w rzeczywistości charakter umowy o pracę zawartej w dniu 1 lipca 2015 r. między wnioskodawczynią C. S. (1) a spółką (...) Sp. z o.o. w B., a w szczególności ustalenie, czy strony tejże umowy w istocie przystąpiły do jej realizacji, czy też została ona zawarta dla pozorów. Istotne było przy tym ustalenie takich okoliczności jak to, czy ubezpieczona wykonywała pracę w oznaczonym miejscu i czasie, realizowała polecenia przełożonego i pozostawała pod nadzorem pracodawcy.

Z regulacji zawartej w przepisach prawnych mających w niniejszej sprawie zastosowanie, a to art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013. 1442.) wynika wprost, że osoby fizyczne, które są pracownikami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu, od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. Jednocześnie według art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. O tym, czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy nie decyduje formalne zawarcie umowy, lecz faktyczne i rzeczywiste realizowanie na jej podstawie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy.

Istotne w realiach niniejszej sprawy pozostaje bowiem, że wnioskodawczyni stała się niezdolna do wykonywania obowiązków pracowniczych w ciągu zaledwie 6 dni od chwili podjęcia pracy, zatem zarówno okres, jak i zakres obowiązków właściwy dla przypisanych jej stanowiskowo kompetencji były wąskie i winny być poddane wnikliwemu badaniu przez Sąd Okręgowy, co miało miejsce w niniejszej sprawie. Sąd I instancji po dokonaniu szczegółowej analizy materiału dowodowego stwierdził, że ubezpieczona faktycznie przystąpiła do realizacji zawartej umowy o pracę. W szczególności Sąd ten ustalił, że ubezpieczona wykonywała czynności związane z nowo podjętym zatrudnieniem, a zatem przez pierwsze dwa dni od nawiązania stosunku pracy ubezpieczona zapoznawała się z instruktażem stanowiskowym, brała udział w szkoleniu BHP. W ciągu kolejnych dni podlegała wdrażaniu do obsługi

programu fakturowania oraz brała udział w charakterze słuchacza w rozmowach z kontrahentami pracodawcy, które dotyczyły sprzedaży łupka. Praca ta polegała głównie na udziale w szkoleniu poprzedzającym przystąpienie do wykonywania obowiązków pracowniczych, w tym też prowadzeniu sprzedaży łupka oraz prowadzeniu naboru pracowników do opieki nad osobami starszymi w Niemczech. Nie pozostawia też wątpliwości, że udziały w szkoleniach czy przyuczanie do wykonywania obowiązków pracowniczych następują w godzinach pracy pracownika oraz należą do jego obowiązków pracowniczych. C. S. (2) szkolenia te odbywała w siedzibie pracodawcy, korzystając ze sprzętu pracodawcy. Swoje obowiązki wykonywała pod jego nadzorem, faktycznie sprawowanym przez M. Ć. (2), który wdrażał wnioskodawczynię do pracy na stanowisku dyrektora sprzedaży. Z jego zeznań wynikało ponadto, że zawarcie umowy z wnioskodawczynią nie miało na celu pozorowania stosunku pracy, gdyż spółka faktycznie poszukiwała pracownika, który będzie w stanie zastąpić M. Ć. (2) na stanowisku dyrektora sprzedaży (protokół rozprawy z 28.02.2017r., k.98 akt). W tej mierze Sąd pierwszej instancji dał wiarę przeprowadzonym w sprawie dowodom, zarówno osobowym, jak i dowodom z dokumentów, oceniając je jako konsekwentne, spójne i tworzące logiczną całość.

Uwzględniając zatem całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności okoliczności zawarcia umowy między stronami, opisywany przez strony przebieg zatrudnienia i rodzaj wykonywanych obowiązków stwierdzić należy, w ślad za Sądem Okręgowym, brak podstaw do stwierdzenia, że rzeczywistą wolą stron było, noszące znamiona obejścia prawa, uzyskanie jedynie świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a nie faktyczna realizacja stosunku pracy i wynikających z niego obowiązków.

W myśl utrwalonego poglądu Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04, OSNP 2005, nr 15, poz. 235), cel obejścia ustawy polega na takim ukształtowaniu treści umowy, które pozornie nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu przez nią zakazanego. Umowie o pracę nie naruszającej art. 22 k.p. nie można stawiać zarzutu zawarcia w celu obejścia prawa, nawet gdy jej cel dyktowany był wyłącznie chęcią uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, pozorność, o której mowa w art. 83 § 1 k.c., jest wadą oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony są zgodne co do tego, aby wspomniane oświadczenie nie wywołało skutków prawnych.

Aby możliwe było uznanie czynności za czynność pozorną muszą zatem wystąpić łącznie trzy elementy: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozoru, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozoru.

Rozpoznając odwołanie wnioskodawczyni Sąd Okręgowy prawidłowo zatem ustalał, czy zamiarem obydwu stron umowy było wywołanie skutków prawnych składanego oświadczenia, tj. nawiązanie stosunku pracy.

Trafnie uznał Sąd Okręgowy, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na uznanie, iż sporna umowa o pracę nie nosiła cech pozorności.

Jak wyżej wskazano, dla rozstrzygnięcia kwestii pozorności zawartej między stronami umowy o pracę niezbędne jest ustalenie, czy doszło do nawiązania stosunku pracy oraz czy stosunek pracy był realizowany.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, fakt realizowania przez strony zawartej umowy o pracę został w toku postępowania sądowego udowodniony przez stronę. Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala bowiem na ustalenie, że zainteresowana wykonywała czynności pracownicze.

Podobnie, jak Sąd pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do odmowy wiary przeprowadzonym w powyższym zakresie dowodom. Nie sposób dostrzec rozbieżności i sprzeczności w tak zgromadzonym materiale. Zgodzić się należy z Sądem Okręgowym, że organ nie przedstawił w tej mierze przekonujących dowodów przeciwnych. Stąd, zarzuty apelacji organu rentowego, które w istocie stanowią jedynie polemikę z prawidłowo wydanym rozstrzygnięciem w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu wnioskodawczyni w spornym okresie, nie mogły zostać uwzględnione. Niewątpliwie sam fakt zawarcia umowy nie może skutkować uznaniem istnienia stosunku

pracy, a tym samym rodzić skutków związanych z podleganiem obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, co jednak nie ma miejsca w przypadku faktycznej realizacji tego stosunku.

Ponadto podkreślenia wymagało, że organ rentowy nie wykazał aby pobyt wnioskodawczynie w szpitalu oraz związana z tym niezdolność do pracy były już zaplanowane w dacie nawiązania stosunku pracy. Nie sposób wobec tego było przyjąć, że krótki czas świadczenia pracy wnioskodawczynie był okolicznością przemawiającą za pozornością umowy o pracę.

W konsekwencji Sąd odwoławczy nie podzielił zarzutów apelacji organu rentowego w części kwestionującej objęcie C. S. (2) ubezpieczeniem społecznym w spornym okresie i w tej części oddalił apelację na zasadzie art. 385 k.p.c. Z kolei apelacja wnioskodawczynie, kwestionująca wysokość podstawy wymiaru składek w części ponad kwotę 3.600 zł podlegała oddaleniu w zakresie samej kwoty, jednak co do zasady podważającej samo rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w tym przedmiocie, jako nieobjętym treścią zaskarżonej decyzji, zasługiwała na uwzględnienie, o czym Sąd Apelacyjny orzekł w pkt. I wyroku.

Wobec częściowego jedynie uwzględnienia obu apelacji, orzeczenie o kosztach, zawarte w pkt II wyroku, oparto na art. 98 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c.

SSA Barbara Ciuraszkiewicz SSA Ireneusz Lejczak SSA Barbara Staśkiewicz

R.S.